

**Preek bij Lukas 3,1-23 op zondag 14 januari 2018
in de O.S.G. KORTENHOEF
door ds Sytze de Vries**

....en bekeerd zijn we ook al

Mogelijk hebt u ze ook wel eens gezien:

grappig bedoelde stickers om op je brievenbus te plakken, met de tekst:
'Aan de deur wordt niet gekocht, en bekeerd zijn we ook al...'

Het kan vroeger vaker voor dat tegenwoordig:

mensen die aan de deur kwamen, - zoals Jehova-getuigen, Mormonen –
die je dat wilden 'bekeren'.

En nog altijd zijn er kringen, waar dat woord belangrijk is:
evangelikale kringen, Pinkstergroepen.

En onder 'bekering' wordt dan vaak zoiets verstaan als: 'je hartje aan Jezus geven',
en dan verlost hij je van al je zonden.

Ik ga er maar van uit dat zulke gedachten,

ja, zelfs heel dat woord 'bekering', in uw woordenboek niet of nauwelijks voorkomen.

Of het moet al in dat gezegde zijn:

het is een christelijk werk om heidenen te bekeren,
maar het is een heidens werk om christenen te bekeren.....'

Toch is dat woord 'bekering' een oer-bijbels woord.

Maar het betekent wel iets anders dan 'je hartje aan de Here Jezus geven'.

Johannes bij de woestijn: een nieuwe Jozua

Vandaag is het Johannes de Doper die het woord meermalen gebruikt.

decor waar hij ons ten tonele verschijnt is de woestijn.

Om preciezer te zijn: bij de rivier de Jordaan, aan de woestijnkant ervan.

Niet direct een plaats om een groot gehoor te vinden.

Waarom dan uitgerekend deze locatie?

Het is de plaats, waar ooit Jozua het volk Israël door de rivier heen
het Land van de Belofte binnen voerde.

Een doorwaadbare plaats in de Jordaan, waar een karvaanroute oostwaarts voert,
waar de Romeinse garnizoen de grenzen bewaken,
waar de tolbeamten hun belastingen innen,
waar de handelskaravanen voorbijkomen.

En dat zijn ook die met name genoemde mensen, die hun leefwijze en gedrag
onder de profetische kritiek van de Doper komen stellen:

Hoe kom ik het Veelbelovende land binnen?

Hoe zal ik een burger worden van Gods koninkrijk?

De grensrivier

Zo staan we dus hier aan de grenzen van dat Land.

Staan we bij de rivier de Jordaan.

Zoals eenmaal de allereerste keer:

die rivier stroomt al aan het begin van Israëls geboorteverhaal.

Wanneer het erdoorheen trekt – zo vertelt het boek Jozua –

dat zet men voet aan wal in dat Veelbelovende Land.
 Daar staan de priesters met de verbondsark,
 waarin de zgn. Stenen tafelen met de Thora worden meegedragen,
 midden in de droge rivierbedding.
 Dit is de grensovergang; en dit zegt zoveel als:
 alleen langs de weg van de Thora is dit land te betreden!
 Na de Rode Zee is nu de Jordaan als het ware
 het vruchtwater van hun wedergeboorte.

Door juist daar te opereren
 wil de Doper blijkbaar de herinnering daaraan weer oproepen.
 Maar let wel: men staat nog *buiten* in de woestijn!
 Het werkelijke Veelbelovende Land zijn we nog helemaal niet binnengegaan,
 zelfs al hebben we een adres en een postbus in Jeruzalem.

Want dat echte Land van Belofte is niet allereerst een *geografische* zaak!
 Je kunt het niet op de kaart aanwijzen en inkleuren.
 (zoals bv Netanjahu en Trump *wel* doen ...)
 Dit Land is niet een *grond*-gebied, bestaan niet uit aanwijsbare vierkante kilometers,
 het is een *leef*-gebied, een samen-leving,
 en bestaat uit mentaliteit, gezindheid.
 Het is daar, waar Gods regeren alle vertrouwen krijgt!
 Zoals de oude psalm het zegt: waar broeders samenwonen, daar is God.
 En zo kan zelf het Veelbelovende Land nog eerder in Kortenhoef liggen
 dan in Jeruzalem....

Johannes maakt duidelijk: We staan er nog buiten...
 We zijn nog altijd *niet verder* dan de woestijn generatie.
 Mensen als zij, uitgetogen, in principe vrij,
 aangesproken op een voor allen leefbare toekomst,
 maar nog altijd zoekend, vaak verdwaald.
 En nauwelijks nog met een vast doel voor ogen.
 En wat maakt leven dan meer dan *over*-leven?
 En daar, op die 'historische locatie' roept Johannes op tot '**bekering**'/**ommekeer**.

Terugkeer/Omkeer

In de profetische geschriften en de psalmen van het Oude Testament
 is dat woord 'omkeren' *het* trefwoord voor de 'terugkeer' naar huis,
 Het is allereerst: Weerkeren uit de ballingschap.
 Daarom ook uit Psalm 85 gelezen, waar dat woord als een rode draad doorheen loopt.
 (Zongen we psalm 126)
 Maar dat 'terugkeren' is nooit alleen maar een logistieke manoeuvre,
 een kwestie van alleen maar voeten die gaan in de goede richting.
 Het is ook het woord geworden voor *harten* die gaan in de goede richting.
 Een nieuwe 'mind-set' zoals dat tegenwoordig heet.
 Er is een *innerlijke* omkeer/terugkeer nodig
 om ook werkelijk Gods 'project Belofde Land' binnen te kunnen gaan.

De ballingen moeten daarbij dat verleden achter zich laten
 waarmee ze figuurlijk en letterlijk een puinhoop gemaakt hebt
 van het god-gewilde leven;
 ze hebben de nacht over zichzelf afgeroepen,
 is een terugkerend profetisch parool.
 Maar nu 'loslaten die oude zonden en omkeren',
 Anders kan er nooit dat project Beloofde Land slagen,
 kan er niet die aarde komen, waarin Gods beleid wordt uitgevoerd,
 blijft 'zijn Koninkrijk' een illusie.
 En zo komen we aan dat begrip 'bekering'.

Aanschouwelijk onderwijs

Johannes neemt zijn gehoor dus mee naar de overkant van de Jordaan:
 en maakt ze zo aanschouwelijk twee dingen duidelijk:

1. het Jodendom kende en kent de doop niet,
 maar had en heeft wel het 'reinigingsbad', het zgn *mikwe*.
 Daarin moest men zich ritueel wassen na een periode van onreinheid,
 bv. de vrouw na haar menstruatie,
 of een man wanneer hij met de dood in aanraking was geweest.
 Johannes verklaart dus nu heel het volk niet zozeer ritueel, als wel *moreel* onrein.

2. Het tweede wat hij hen zo als het ware 'na laat spelen' is:
 dit Land is alleen binnen te gaan als je je werkelijk omkeert, met hart en ziel,
 als je terugkeert uit je 'geestelijke' ballingschap, werkelijk de weg van Thora wil gaan.
 En met hun gang door het water maakt hij ze in feite tot mensen uit de volken,
 mensen als Naäman, 'heidene',
 Ze moeten nog altijd deze grensrivier door!
 Ze moeten zich Israels geboorteverhaal nog eigen maken!

En sindsdien, als *ook wij* gedoopt worden, doen we niets anders:
 we schrijven elkaar met en par handen vol water Israels verhaal op het lijf.
 Elk van ons keert vanuit de woestijn ook in de richting van het Veelbelovende Land.

HET IS EEN MOOI VOORBEELD VAN BIJBELGEBRUIK:
 AL DIE VERHALEN ZIJN NIET EENMALIG, OF HISTORISCH.
 NE, ZE HERHALEN ZICH, WORDEN GERECYCLED. GEBEUREN STEEDS OPNIEUW.
 (EN DAAROM VERTELLEN WE ZE, HONDERD MALEN)
 HET VERHAAL VAN UITTOCHT EN DOORTOCHT ZAL OOK MIJN VERHAAL ZIJN.
 ZOALS OOK JEZUS VAN ZIJN EIGEN GESCHIEDENIS ZEGT:
 IK MOET DEZE EXODUS VOLBRENGEN!

Waarschijnlijk hebben de mensen daar eerst geweigerd:
 dat is toch alleen iets voor een *onreine goi*?
Wij hoeven toch niet? *Wij* zijn toch al kinderen van Abraham?
 Alsof hun geboorte, waar ze zelf niets voor hebben gedaan,
 hun al hun rechten geeft ...
 Door Abraham verwekt? zeg je? De man die zich geheel en al aan God overgaf?

Nee, uitgebreed door de slang, die splijtzwam, die wig tussen God en mensen.
Addereengebroad...

Niet je afkomst, niet je geboorte redt je,
maar alleen de vruchten die je voortbrengt!

Vruchten

Een beetje Calvinist gaat nu rechtop zitten:
onze 'goede werken' kunnen ons toch niet redden?
We moeten het toch van Gods genade hebben?
Laat ik zeggen, dat we die twee nooit tegen elkaar uit moeten spelen.
En dan kan het *beeld* ons helpen: want wat zijn 'vruchten'?
Vruchten zijn geen losse, zelfstandige dingen, maar groeien aan bomen.
Om vrucht te kunnen dragen, moeten de wortels voedsel kunnen vinden.

Het beeld van zo'n vruchtdragend mens staat al getekend in de allereerste psalm:

*Wie leeft van het onderricht van de Ene,
zal zijn als een boom geplant aan beken water,
die zijn vrucht geeft op zijn tijd.*

Het is *de* tekening van een rechtvaardige, een *tsdaddiek*,
Immers, - en dat is ook een spreekwoord aan de Schrift ontleend:

'Aan de vruchten kent men de boom'.

Wie zich gedurig wil voeden met de Thora,
wil zich wil laten aanjagen door Gods Geest,
wie zich laat koesteren door de zon van zijn liefde,
die kan niet anders dan goede vrucht voortbrengen.
En zo kan Paulus ook vragen:
wat zijn de goede vruchten, die groeien aan de Geest?

Normen en waarden

Ik noemde de beroepsgroepen die op Johannes afkomen:
uit allerlei historische onderzoeken weet men nu inderdaad
dat juist op die plek deze beroepen zo dominant aanwezig waren:
militairen, handelsreizigers, belastinginners.
Ze hebben maar een vraag: wat moeten we doen, om het Rijk binnen te gaan?
Ze krijgen verschillende antwoorden, die in hun eigen situatie zelden.
deel je kleding, je voedsel, overvraag mensen niet, draai ze geen poot uit,
misbruik je macht niet enzovoort...
Maar ze zijn wel te verstaan als varianten op één thema, één grondregel:
(Als je het dan toch zo nodig over joods-christelijke waarden wilt hebben)
Is de ander, de mens op je weg, waarmee je leeft, werkt, die je ontmoet,
is dat iemand waar jij beter van kan worden?
Is die je vijand, je concurrent? Kortom: een ding, een object?
Of is die ander, die 'naaste', een onmisbaar tegenover,
waarmee je het leven, je werk, je bestaan deelt? Iemand die 'is als jij' ?
Een geschenk van de hemel, zoals jij dat voor haar/hem bent...
Want dat is de keuze waarvoor wij staan. Meer dan ooit.
Meer dan ooit ook om die grondnorm te verduidelijken en te verdedigen.

Jezus

En dan staat daar, midden tussen al deze mensen, ook Jezus.

Een man van dertig jaar oud.

Lukas verliet hem toen hij twaalf jaar was

en door zijn ouders in de tempel werd teruggevonden, druk in gesprek in het leerhuis.

*'En het geschiedt (!) wanneer heel het volk wordt gedoopt,
ook Jezus wordt gedoopt terwijl hij aan het bidden is.'*

Ook hij wil gedoopt worden, ook al geeft zijn paspoort 'lid koninklijk huis' aan,
is hij afstammeling van David.

Hij verklaart zich solidair, door met heel het volk de doop te ondergaan.

Ook hij wordt ondergedompeld in het oerverhaal van bevrijding.

Hier begint hij Israels weg,

die door de profetische stem is geweest, en hij zal die weg blijven volgen.

En dat – vermeldt Lucas - 'terwijl hij aan het bidden is'.

Driemaal raden, wat hij bidt....

Uiteraard uit de Psalmen, uit Israëls gebedenboek.

Maar het zou zo maar uit Psalm 51 kunnen zijn:

*Schep in mij een hart dat gereinigd is, o God,
in mijn binnenste een vernieuwde geest'*

Het moet haast wel een gebed om de Geest zijn,

een roep om 'van God bevlogen' te raken,

want terwijl hij bidt en opstaat uit het water

daalt de heilige Geest, in de gedaante van een duif, op hem neer.

Wordt ook hij bestoven, bevrucht, om 'Gode goede vrucht te dragen'.

Al weten wij al, dat hij dat zal doen

'met de boom des levens, wegend op zijn rug'